

EVOLUȚIA MIȘCĂRII LEGIONARE ÎN DOBROGEA ÎNTRE ANII 1934-1936

Aducerea la putere, la începutul lui ianuarie 1934, a guvernului Gh. Tătărescu, era modalitatea prin care regele Carol al II-lea și camarila acționau în direcția creării, în timp, a condițiilor pentru instalarea unei domnii autoritare. Speculând și adâncind disputele între aripa tinerilor liberali, conduși de Gh. Tătărescu, și cea a "bătrânilor", al cărei lider era Dinu Brătianu - adversar declarat al tendințelor autoritarisme monarhice, Carol al II-lea intenționa subminarea unității și forței celui mai important partid politic al acestei perioade - P.N.L. Sprijinindu-l și cultivându-l pe Gh. Tătărescu, regele făcea pasul către metamorfozarea, în timp, a noului guvern într-unul personal.

Procesul inculpaților legionari în asasinarea lui I. G. Duca s-a desfășurat la București între 19 martie și 5 aprilie 1934. Întrucât cercetarea asasinatului a fost dată în competența instanțelor militare, în Ordonanța Consiliului de Război al Corpului II Armată, (care a judecat procesul) era specificată acuzația de complot pentru cei trei asasini, dar și pentru presupușii autori morali, între care, alături de Corneliu Codreanu, generalul Gh. Cantacuzino-Grănicerul, Ion Moța, Nichifor Crainic, figurau și liderii legionari dobrogeni - Virgil Ionescu și Victor Silaghi, ambii foști candidați pe listele Gărzii de Fier pentru alegerile parlamentare din decembrie 1933, primul în județul Constanța, al doilea în județul Tulcea. Judecați pentru complicitate la complot, urmau să fie și studenții legionari constănțeni Mircea Rizescu și Constanța Stănciulea¹.

Virgil Ionescu fusese arestat la Sinaia, imediat după comiterea asasinatului, în baza unor acuzații potrivit cărora ar fi primit de la Codreanu misiunea să supervizeze acțiunea². În legătură cu Victor Silaghi, cercetările poliției stabiliseră că acesta îl însoțise pe Codreanu la unele întâlniri cu legionarii implicați direct în asasinat.

Procesul s-a desfășurat sub presiunea mai multor acte de amenințare întreprinse de legionari asupra guvernului sau asupra unora dintre martorii acuzării. Printre avocații inculpaților a figurat și liderul legionar Nicolae Șeitan din Constanța - fost candidat pe listele Gărzii de Fier pentru alegerile parlamentare din decembrie 1933, care s-a înscris în apărarea lui Corneliu Zelea Codreanu³.

Unii membrii ai completului de judecată au influențat martorii ce acuza-seră inițial conducerea "Gărzii de Fier" de implicare în organizarea asasinatului să renunțe la această atitudine⁴. Ei au acționat potrivit sugestiilor regelui, care era interesat, pe de o parte, să nu determine pe gardiști la noi

atentate - de astă dată împotriva propriei persoane sau a cercului apropiat de relații - și pe de altă parte, să atragă de partea sa pe legionari ca masă de manevră pentru viitoarele sale jocuri politice.

Au fost condamnați la muncă silnică pe viață numai cei trei asasini. Toți ceilalți inculpați, în frunte cu Corneliu Zelea Codreanu au fost eliberați. Propaganda legionară a făcut din cei trei adevărați eroi: au fost denumiți <NICADORI> (NI - de la Nicolae Constantinescu; CA - de la Ion Caranica, DOR - de la Doru Belimace), li s-au dedicat cântece, le-a fost admirat și glorificat curajul, s-a vorbit despre ei ca despre niște martiri politici. Eliberarea celorlalți inculpați a fost apreciată ca o victorie împotriva guvernului, iar recunoștința pentru poziția favorabilă a regelui - profundă. Generalul Petrovicescu, membru al completului de judecată (ce va deveni ministru de interne în viitorul guvern național-legionar) s-a înscris ulterior în Mișcarea legionară.

Semnificativ a fost faptul că după brutală eliminare a lui Duca și după "procesul NICADORILOR", Legiunea a câștigat în popularitate și s-a fortificat sensibil⁵.

Au început să se îndrepte spre ea, inclusiv în Dobrogea, nu numai studenți, dar și tineri intelectuali, țărani, muncitori. Nemulțumirile sociale profunde înregistrate, mai ales la nivelul grupurilor și categoriilor sociale locale cu venituri mici și mijlocii - determinate de deteriorarea condițiilor de trai, corupția din viața politică și administrație, jocurile politice sofisticate și nu de puține ori meschine - care urmăreau satisfacerea unor înguste interese de grup sau de partid, în numele celor naționale au fost elemente care au facilitat răspândirea legionarismului. Promovarea unui naționalism de forță, radical menit să redea, cel mult declarativ, demnitatea națională adesea batjocorită de elementul etnic străin, mai ales bulgar, în Dobrogea de Sud și promovarea unui model etic, de inspirație creștin-ortodoxă vor fi utilizate drept argumente pentru crearea de simpatii legionare în Dobrogea.

Pentru a se da satisfacție opiniei publice bulversate de asasinarea fostului prim ministru, la 7 aprilie 1934 a intrat în vigoare Legea pentru apărarea ordinii în stat, ce avea un evident conținut antilegionar. Potrivit acesteia se crea posibilitatea dizolvării oricăror grupuri politice ce urmăreau "distrugerea violentă a ordinii politice de stat"; se apreciau ca infracțiuni purtarea de uniforme, costume, steaguri, ținerea de adunări, formarea de cortegii, adunarea de fonduri pentru continuarea activitatea grupărilor dizolvate⁶. Astfel, aproape toate activitățile ce constituiau arsenalul propagandistic legionar erau sancționate de lege. Jurnalul Consiliului de Miniștri din 9 decembrie 1933 prin care se dizolvase "Garda de Fier", era abia în acest mod ratificat. Legea avea însă să fie destul de repede "uitată" de guvernanții liberali care vor adopta măsuri inegale și contradictorii la adresa Gărzii - când severe, când tolerante, în funcție de interesele regale.

În Dobrogea a crescut în această perioadă anvergura acțiunilor propa-

gandistice și organizatorice legionare. S-a început refacerea structurilor teritoriale dezorganizate prin ample măsuri represive ce au urmat asasinării lui I. G. Duca și s-a acționat pentru construirea altora noi. Comandanții legionari ce scăpaseră "prigoanei" prin ascunderea în reședințe conspirative, împreună cu cei eliberați din închisori, au trecut la sistematice acțiuni organizatorice. Prin curieri speciali se ținea o permanentă legătură cu "Centrul" legionar din București, de unde se primeau instrucțiuni precise, în sensul reorganizării⁷.

Relațiile dintre "Centru" și organizațiile teritoriale dobrogene se realizau și prin corespondență, folosindu-se în acest sens drept "căsute poștale" diferite locuri apreciate a asigura conspirativitatea și eficiența. Pe adresa uneia dintre acestea, Cofetăria "Bulevard" din București, al cărei patron era macedo-român, legionarii macedo-români din Caliacra trimiteau sau primeau corespondența pentru sau de la conducerea legionară din Capitală, ce conținea ordine, direcții de acțiune, stări de fapt și situații specifice.

În vara lui 1934 emisari legionari din București - de fapt, în majoritate studenți din județele dobrogene, ce studiau în capitală - au trecut la organizarea de manifestări legionare, în care implicau și pe reprezentanții locali ai Frățiilor de Cruce. Acțiunile întreprinse erau în aceeași notă de nesupunere față de somațiile autorităților - conform prevederilor legii pentru apărarea ordinii în stat, din 7 aprilie 1934 - și se finalizau prin altercații cu forțele de ordine și arestarea propagandiștilor legionari⁸.

Preocuparea pentru subordonarea și controlarea structurilor organizatorice studențești de către legionari era pe deplin justificată de strategia atragerii spre Mișcare a unei părți importante a studențimii, ce putea fi influențată, în acest sens, prin organele ei de conducere. Sub acoperirea acțiunii deschise pentru crearea unui nou cadru social-politic în care interesele de importanță națională ale tineretului român să fie în mod real promovate, se acționa în aceste medii pentru indoctrinarea în spiritul legionarismului, apreciat ca singurul în măsură să rezolve criza politică, socială și morală pe care o traversa țara.

Ca urmare a incisivității dovedite în urmărirea acestui scop, elementele legionare au preluat într-un timp relativ scurt conducerea cercurilor studențești dobrogene și au obținut apoi funcții importante în Centrul studențesc București, unde acționau de regulă acestea, și la nivelul Uniunii Naționale a Studenților Creștini Români, atrăgând aprecierile lui Codreanu. Astfel, după ce legionarul constănțean Eugen Teodorescu a deținut, în prima parte a anului 1934, funcția de adjunct al șefului Centrului studențesc București, el a preluat-o ulterior pe aceea de secretar al Departamentului de presă-informații și propagandă al UNSCR. Ca șef al redacției ziarului legionar "Cuvântul studențesc", ce apărea la București (în care publicau, alături de lideri legionari, și personalități culturale apropiate Mișcării, precum Nae Ionescu și Nichifor Crainic), Teodorescu a acționat intens pentru atragerea unui număr însemnat de studenți dobrogeni ce se găseau în

Capitală⁹.

În vara anului 1934 s-a desfășurat la Tulcea congresul Federației studenților dobrogeni. Federația era deja controlată de legionari, prin ocuparea posturilor de conducere ale cercurilor studențești din Constanța, Tulcea, Durostor și Caliacra de către elemente cu convingeri sau simpatii legionare¹⁰. Scopul congresului era, la prima vedere, acela de a dezbate și de a adopta o linie de conduită comună față de identificarea și promovarea mijloacelor de soluționare a problemelor de integrare socio-profesională cu care se confrunta tineretul universitar, dar și a celor economice și politice naționale, față de care studențimea dobrogeană simțea nevoia să ia atitudine. În realitate, se urmărea consolidarea elementelor de orientare legionară la conducerea federației și influențarea participanților în direcția sprijinirii unei "soluții legionare" pentru problemele invocate.

Pentru facilitarea aprobării de către autorități a organizării congresului, în condițiile existenței legii pentru apărarea ordinii în stat, îndreptate expres împotriva grupărilor politice extremiste, s-a recurs la soluția desemnării drept președinte de onoare a lui Mihail Manoilescu. Autoritatea sa didactică și științifică, relațiile apropiate pe care le avea cu regele, dar mai ales promisiunile sale făcute autorităților de a nu permite transformarea congresului într-o tribună de promovare a extremismului legionar printre participanți, au determinat obținerea aprobărilor necesare. Tonul manifestărilor a fost însă tipic legionar, prin afișarea ostentativă a ținutei legionare, prin cântece ce preamăreau pe asasinii lui Duca și prin atacarea deschisă a Elenei Lupescu. Manoilescu, câștigat cu acest prilej pentru ideile legionare, avea să se fotografieze cu mândrie la sfârșitul congresului în cămașă verde, să doneze bani pentru repararea unei mici tabere legionare de lângă Eforie și să constate "...seriozitatea, onestitatea în gândire, aplicația științifică în cercetarea problemelor regionale și naționale, dar și ... același divorț sufletească iremediabil și plin de făgăduieli între tineret și vechea lume a politicii"¹¹.

Cu prilejul unei consfătuiri a vârfurilor legionare, desfășurată la 25 septembrie 1934 la București, s-a luat decizia intensificării acțiunilor de răspândire a legionarismului în Dobrogea, cu ajutorul studenților macedo-români aflați la studii în București.

S-au trasat în acest sens sarcini precise, având în vedere influența gardistă benefică pe care aceștia o puteau exercita mai ales în zonele de concentrare ale macedo-românilor.

Anul 1934 a marcat o anumită stagnare a numărului aderenților legionari la nivel național. Dacă în 1933 unele estimări ale Poliției de Siguranță evidențiau existența a 28.000 legionari, în 1934 estimările acestora făceau trimiteri la 20-30.000.¹²

Statisticile întocmite de autorități cu referire și la situația gardiștilor din unele județe dobrogene, evidențiau 14 funcționari de stat ce aderaseră în

ultimul timp în județul Constanța la Garda de Fier și 15 elevi ce făceau parte din "Frățiile de Cruce" (4 la Constanța și 11 la Cernavodă).

În legătură cu numărul de cuiburi legionare din județele dobrogene, la sfârșitul anului 1934, o altă statistică întocmită de autorități la nivel național evidenția numai 59 de astfel de structuri, din cele 1.544 existente în 60 de județe din țară (Constanța - 25, Tulcea - 20, Durostor - 5)¹³. În județul Caliacra, potrivit situației în cauză, nu figurau structuri legionare. Măsurile represive întreprinse de autorități în anul 1934 asupra legionarilor dobrogeni au făcut ca numărul cuiburilor legionare și membrilor acestora să nu crească față de anul 1933.

La 10 decembrie 1934, Codreanu i-a cerut generalului Gh. Cantacuzino-Grănicerul să fondeze - la expirarea termenului legal de un an de la dizolvarea "Gărzii de Fier" - un partid nou, în care membrii Mișcării să poată activa într-o manieră legală. La 20 martie 1935, noua formațiune politică a fost înregistrată la Comisia Electorală Centrală. Ea se numea Partidul "Totul pentru Țară"¹⁴. Titulatura fusese sugerată, după cum avea să declare generalul Gh. Cantacuzino-Grănicerul, de însuși regele Carol al II-lea.

Partidul era forma politică de manifestare a Mișcării. În timp ce Gh. Cantacuzino-Grănicerul nu era decât liderul formal al partidului, Codreanu își păstra pentru sine funcția de șef suprem, preferând însă o poziție mai discretă, ferită într-o oarecare măsură de frontul politic oficial, din care se angaja să asigure orientarea strategică și să supervizeze educația legionară.

Au fost create 13 "regiuni", în general pe dispunerea vechilor provincii istorice, compuse din structuri subsecvente, care - pe sistemul ierarhic de subordonare de sus în jos erau următoarele: "organizații județene", de "plasă", "garnizoană" (pentru orașele mici și localitățile rurale; în orasele mari și în Capitală, structura corespondentă garnizoanei era "familia de cuiburi", mai multe familii formând un "sector") și cuibul.

"Regiunea Dobrogea" era compusă din organizațiile județene Constanța, Tulcea, Durostor și Caliacra.

La nivel județean activitatea partidului era condusă de un "stat major", alcătuit din comandant, adjuncți ai acestuia, șef al propagandei și comisiei electorale, șef al publicațiilor legionare, responsabil cu promovarea doctrinei, un lider al "Frățiilor de Cruce" - formate din tineri din învățământul secundar și apreciate ca adevărate pepiniere pentru formarea viitoarelor cadre ale partidului -, funcționari ce aveau atribuțiuni pe linie de secretariat, arhive, legătura cu teritoriul arondat, centralizarea fondurilor din cotizații, donații și activități comerciale și publicistice.

La nivelul Regiunii legionare Dobrogea s-a acționat cu aceeași grijă ca în rest pentru prevenirea cooptării în partid de elemente neavenite - infiltrate de mișcarea comunistă sau cu comportament necorespunzător - care să compromită sau să discrediteze Mișcarea. S-a instituit de aceea, un sistem strict de stagi, recomandări și promovare, care să permită, pe de o parte, ținerea

sub control a evoluției pe scară ierarhică a cadrelor pentru prevenirea infiltrării de elemente infidele, iar pe de altă parte, pentru consolidarea spiritului de ordine și a unității de concepție și acțiune în jurul liderului Corneliu Codreanu¹⁵.

Constatările șefilor de structuri județene legionare rezultate în urma inspecțiilor realizate în zonele date în competență, cu privire la activitățile organizatorice și propagandistice, făceau obiectul unor rapoarte periodice înaintate conducerii centrale, cu referiri concrete la stările de fapt întâlnite și cu propuneri pentru optimizarea acestora. În acest sens, în perioada constituirii Partidului "Totul pentru Țară", un raport al liderului legionar dobrogean Nicolae Șeitan, evidenția progresele înregistrate în structurarea formațiunii în județul Constanța, determinate, inclusiv, de folosirea ascendentului moral pe care-l reprezenta participarea familiilor unor "martiri" legionari la acțiunea de propagandă; în același timp, se făceau referiri la starea de neimplicare a unor fruntași legionari din județul Tulcea în extinderea structurilor legionare, ce se cerea corectată urgent prin intervenții decise¹⁶.

În urma sesizării unor situații negative, în zonele de manifestare a acestora erau trimiși legionari cu experiență imputerniciți de conducere care urmau să raporteze cauzele fenomenelor constatate - inclusiv eventualele legături cu grupări obediente unor partide potrivnice - și care să fundamenteze măsurile corective necesare¹⁷.

Legalizarea Mișcării legionare sub forma Partidului "Totul pentru Țară" a dat imbold apariției de noi structuri legionare în toate județele dobrogene și de dezvoltare a celor deja existente. Localitățile urbane în care legionarii dispuneau de resurse umane și materiale în dezvoltare (Constanța, Mangalia, Cernavodă, Tulcea, Silistra, Bazargic, Balcic etc.) au devenit baze de răspândire a legionarismului în zonele rurale adiacente. La sate, acțiunile propagandistice erau promovate, cu predilecție, de intelectuali rurali (învățători, preoți) cunoscuți organelor de ordine pentru simpatiile lor gardiste anterioare, care utilizau atitudinile favorabile Mișcării conturate în diferite medii sociale locale sau relațiile personale pentru crearea și dezvoltarea de centre de organizare ale noului partid.

Constituirea filialelor județene ale partidului în Dobrogea s-a realizat în prezența unor delegații reprezentative numeric, constituite prin convocarea legionarilor din diferite localități; în astfel de ocazii se miza pe crearea unor momente a căror solemnitate studiată urma să determine la membrii noii formațiuni sporirea implicării în extinderea acesteia pe toate palierele vieții sociale locale. Nelipsite slujbe din bisericile reședințelor de județe la care legionarii se deplasau încolonați sub conducerea șefilor lor, cântând și purtând steaguri tricolore, urmau să dea forța morală noului experiment politic legionar care își aroga menirea de a evolua sub semnul ortodoxismului și al marilor interese naționale.

Reducerea într-o anumită măsură a fermității acțiunilor represive întreprinse de autorități asupra legionarilor, dar și necesitatea sporirii popularității organizației legionare a determinat elaborarea de către conducerea acesteia a unei strategii pentru dezvoltarea, la scară națională, începând cu primăvara și vara anului 1934, a inițiativelor anterioare de înființare de tabere de muncă.

În condițiile perpetuării stării de asediu, introdusă la 30 decembrie 1933, și ale existenței diverselor îngrădiri pentru manifestarea liberă a acțiunilor legionare, cuprinse în legea pentru apărarea ordinii în stat din 7 aprilie 1934, Codreanu a găsit soluția taberelor de muncă pentru reluarea și chiar intensificarea reorganizării și propagandei legionare. Se sconta pe lista unor texte legale care să interzică expres munca în tabere constituie special în acest sens și pe câștigarea, în sprijin, a opiniei publice față de implicarea legionarilor în activități lucrative în folos obștesc.

De la patru tabere legionare în 1934, numărul acestora s-a ridicat la douăzeci în 1935. Tabăra ce funcționa în comuna Cotiugenii Mari din Basarabia era condusă de liderul legionar dobrogean Traian Puiu¹⁸.

În vara lui 1935 Codreanu a întemeiat pe malul mării tabăra de la Carmen Sylva, care în scurt timp a devenit cea mai importantă din țară; între 5 iulie și 10 septembrie peste 800 de legionari din toate regiunile au lucrat sub directa coordonare a "căpitanului" Corneliu Codreanu la consolidarea malurilor, construirea de drumuri, canale pentru scurgerea apelor etc. Tabăra de muncă era concepută de liderul "Mișcării", așa cum reiese dintr-o proclamație adresată tuturor legionarilor, emisă la Carmen Sylva, în august 1935, ca o școală de formare a caracterului legionar și o modalitate de educare, în special a tineretului, specific românească fără corespondent pe măsură în alte state europene. Viața aspră trăită cu sentimentul regenerator al muzicii prestate în comun, care dă tărie și coeziune sufletească colectivităților umane, era menită să determine acea forță spirituală integratoare, creatoare a "omului nou" al solicității legionare viitoare.

Printr-o circulară elaborată de Codreanu la 31 mai 1935, intitulată "Primii pași în tabără Carmen Sylva", se instituiau 14 centre de aprovizionare cu alimente a taberei, dispuse în toate cele patru județe dobrogene; cu sarcini precise în vederea derulării corespunzătoare a măsurilor de aprovizionare fuseseră investiți șefii structurilor legionare zonale, care aveau libertatea de a folosi metodele și mijloacele pe care le credeau de cuvință în acest sens¹⁹. Pe toată perioada verii se realizau contacte între șefii Mișcării prezenți în tabără și lideri legionari din împrejurimi sau din alte regiuni ale țării, prilejuri cu care se raporta primilor situația activităților organizatorice și propagandistice derulate și se stabileau coordonatele evoluției acestora.

Dar, activitățile specifice vieții de tabără nu urmăreau numai organizarea și eficientizarea educației membrilor Legiunii - ele se adresau într-o bună măsură și celor indeciși în a o sprijini încă sau indiferenți până la un moment

dat față de destinația mesajului legionar. Marșurile desfășurate în uniforme și sub autentice imperative caze în zonele de apropiere, serbările încheiate cu focuri de tabără și cântece patriotice, distribuirea de manifeste și publicații legionare, vizau răspândirea ideologiei legionare și recrutarea în perspectivă de noi aderenți din rândul turiștilor ce-și petreceau vacanțele pe litoral sau al localnicilor invitați cu interesantă generozitate în tabără, mai ales în zilele de sărbătoare.²⁰

Între 6 decembrie 1935 și 5 aprilie 1936 Codreanu s-a retras la ferma Frunzescu și a scris lucrarea memorialistică "Pentru legionari", apărută la 1 octombrie 1936 și considerată "cartea de căpătâi a Mișcării Legionare". Cu referire la mesajul acesteia, autorul se adresa cititorilor legionari: "Eu vreau ca voi, soldați ai unor altor orizonturi românești, citind aceste amintiri, să recunoașteți în ele propriul vostru trecut și să vă aduceți aminte de luptele voastre. Să re trăiți suferințele indurate și loviturile primite pentru neam."²¹.

În baza ordinelor transmise de la Centru în toamna anului 1935, tuturor organizațiilor din țară, liderii legionari dobrogeni s-au preocupat de intensificarea activității propagandistice în mediile intelectualilor, muncitorilor și țăranilor din zonele de responsabilitate pentru crearea de structuri ale Partidului "Totul pentru Țară", în care să se înscrie cât mai mulți membri. În egală măsură, s-a trecut la întocmirea de "liste negre" cu cei care se opuneau Legiunii, pentru pedepsirea lor la momentul oportun.

La 12 noiembrie 1935 s-a desfășurat la Tulcea primul congres al Partidului "Totul pentru Țară", la care au participat peste 400 delegați ai tuturor organizațiilor acestuia. În prezența generalului Gh. Cantacuzino-Grânicerul, participanții au adus elogii personalității lui Codreanu, apreciat pentru contribuția sa deosebită la promovarea "intereselor neamului românesc"²². Au fost abordate în context elemente de strategie politică, vizând propaganda legionară, categoriile sociale avute în atenție pentru reușita acesteia, atitudinile ferme ce trebuiau luate în cazul provocărilor din partea autorităților etc.

Liderii legionari din Dobrogea de sud, în majoritate de origine macedo-română, au acționat cu hotărâre în această perioadă pentru atragerea coloniștilor macedo-români din zonă, dar și pentru atragerea macedo-românilor din afara granițelor, care intenționau să se stabilească definitiv în țară. Începeau astfel să le câștige simpatia și să creeze condiții de înregistrare a unora dintre ei în Mișcare. În mai multe articole publicate la finalul anului 1935 în ziarul "Legionarii" din Bazargic, al cărui proprietar era avocatul Cola Ciumetti, se făceau referiri la lupta redacției, alături de cea a ziarului "Buciumul" din același oraș, pentru evitarea situației în care Cadrilaterul ar deveni "o mică Bulgarie, sub suzeranitate de formă românească".

"Distrugerea a tot ce este străin de neamul românesc", "stărnirea ploșnițelor ce sug vloga poporului român (iredentiștii bulgari - n.n.)" și "ridicarea masei obijduite care s-a identificat cu mizeria" se dorea o adevărată

profesiune de credință a redacției ziarului "Legionarii"²³. Se acționa, între altele, prin articolele publicate în cele două ziare, pentru: sensibilizarea autorităților publice de a atribui numai coloniștilor macedo-români terenurile disponibilizate prin emigrarea turcilor din Cadrilater; repatrierea tuturor macedo-românilor de peste hotare, punându-li-se la dispoziție mijloacele de transport necesare și cele trebuitoare pentru așezarea în Cadrilater²⁴; anularea tuturor datoriilor coloniștilor macedo-români către stat, provenite din impozite agricole și comerciale.²⁵

Prin intermediul ziarului "Legionarii" ce apărea în Bazargic, generalul Gh. Cantacuzino-Grănicerul, liderul Partidului "Totul pentru Țară", era informat periodic despre măsurile cu caracter represiv întreprinse de autorități asupra unor legionari din țară și a protestat în acest sens pe lângă Comandamentul General al Jandarmeriei și Prefectura Județului Caliacra. Cola Ciumetti, l-a asigurat permanent pe șeful său de la Centru, prin ziarul "Legionarii", devenit un veritabil mijloc de comunicare, de întregul devotament al legionarilor din județ și a solicitat protecția conducerii Mișcării pentru elementele sale fidele din Cadrilater²⁶.

Anul 1936 a fost cel al unei prodigioase activități de creare de noi structuri legionare în Dobrogea și de dezvoltare a acelor care deja ființau.

La mijlocul lunii februarie s-a constituit organizația județeană din Caliacra a Partidului "Totul pentru Țară". Majoritatea membrilor noii structuri legionare erau macedo-români. Liderul proclamat al acesteia - avocatul Cola Ciumetti, directorul ziarului "Legionarii" - a numit șefii organizațiilor locale, cerându-le desfășurarea unei intense activități propagandistice printre coloniștii regăteni.

În județul Constanța, avocatul Nicolae Șeitan a polarizat o serie de elemente intelectuale din mediile urbane și rurale, unele, membre sau simpatizante cu o anumită vechime ale Gărzii de Fier - cu sprijinul cărora a asigurat proliferarea structurilor legionare. Preocupări susținute au dovedit în acest sens preoți și învățători din Topraisar, Viișoara, Viroaga, Șura Dobrogei, Dulgheru, Bărăganul, sprijiniți în întreprinderilor lor și de anumite elemente simpatizante ale Mișcării legionare care au dorit să-și păstreze anonimatul de teama unor măsuri ce ar fi putut fi luate de autorități împotriva lor.²⁷

Pentru simpatizanții care din anumite motive nu doreau să activeze fățiș (membri ai anumitor formațiuni politice ce nu și-ar fi putut exprima deschis afinitățile legionare, funcționari din administrația publică locală, diferite persoane care se fereau să intre în atenția poliției de siguranță sau jandarmeriei) s-au creat așa-numitele "cuiburi financiare"²⁸ ai căror membri sprijineau material organizațiile legionare printr-un sistem ce le asigura conspirarea identității.

Anumite preocupări - nu toate semnificative - au existat și pentru crearea de structuri legionare în rândul femeilor sau pentru implicarea acestora în dezvoltarea unor curente de opinie și atitudini de simpatie față de Mișcare în

mediile frecventate. Au acționat în acest sens studenți originari din localități dobrogene care veneau în contact cu ideile legionare în centrele studențești unde acționau și rude apropiate (soții, surori etc.) ale unor avocați ce s-au implicat în procese în care figurau ca inculpați elemente legionare sau chiar ale unor funcționari din administrația publică și din sistemul justiției ce manifestau discret simpatii legionare²⁹. Nu a existat însă o strategie precisă în această direcție și nici alocarea de mijloace propagandistice sau logistice semnificative, astfel că Mișcarea legionară feminină dobrogeană a rămas într-o poziție secundară.

O intensă activitate de indoctrinare legionară s-a realizat, în această perioadă, la nivelul tineretului, apreciat a reprezenta - prin instrucție și educație oportună și eficientă - investiția strategică a Mișcării legionare. În acest sens, activității în "Frățiile de Cruce" i s-a acordat o atenție deosebită. În cadrul acestor organizații, tinerii din școlile secundare erau educați în spirit legionar, pentru a pregăti ulterior aderarea firească, odată cu admiterea în universități, în structurile legionare studențești. În unele licee din Bazargic și Silistra, "frățiile" primeau periodic instrucțiuni scrise, semnate de șeful FDC pe țară, Gh. Istrate, transmise prin curieri speciali - persoane de încredere, ce făceau legătura între Centru și provincie. Activitățile specifice derulate la nivelul acestor structuri erau sintetizate în rapoarte înaintate structurilor ierarhice centrale.

În Dobrogea de Sud, majoritatea componentilor Frățiilor de Cruce erau macedo-români, descendenți ai coloniștilor veniți mai ales din Macedonia grecească, în cursul deceniului al III-lea³⁰. Ședințele se țineau săptămânal în locuri care asigurau siguranța participanților - uneori, la marginea localităților, în aer liber - și constau în lecturarea unor pasaje din lucrările liderilor și ideologilor Mișcării, în discuții lămuritoare pe marginea acestora, în definitivarea unor elemente de microstrategie legată de punctarea, selecționarea și recrutarea de noi membri și de achitarea cotizațiilor. Sumele rezultate din acestea erau vărsate periodic, prin mandat poștal la Centru. Regularitatea participării la ședințe și a plății cotizației erau elemente constitutive de bază ale sistemului de verificare a loialității membrilor³¹.

Grupurile FDC locale luau parte și la activități de instruire și propagandistice de amploare, organizate la nivel național.

Prin mijlocirea legăturilor directe și a schimbului de experiență între reprezentanți ai FDC din toată țara, dar și prin încadrarea într-un program strict și sever de pregătire se urmăreau crearea și cultivarea unor calități fizice și morale care să permită angrenarea totală, la nevoie, în acțiunile ordonate de conducerea Mișcării legionare. Marșurile FDC ocupau un loc distinct în activitățile de pregătire și este semnificativ în acest sens cel la care au participat, în vara anului 1936, între 600-800 membri FDC din țară, desfășurat în Dobrogea, pe distanța Carmen Sylva-Șabla³².

Anul 1936 a fost caracterizat de apologetii legionarismului, drept anul

taberelor și șantierelor de muncă legionare. Intensele eforturi organizatorice întreprinse de liderii legionari sub privirile când îngăduitoare, când resemnate din cauza lipsei unor texte legale sancționatorii ale autorităților, au determinat împânzirea tuturor celor 71 de județe ale țării cu tabere și șantiere de muncă legionare. Cele 200 astfel de obiective, în care au lucrat peste 3000 de legionari, stăteau mărturie în acest sens³³. Conform ordinele venite de la "Centru", studenții legionari dobrogeni, veniți în vacanță în zonele de origine, urmau să acționeze, asemenea colegilor lor din alte zone ale țării, pe linia unui adevărat misionarism legionar; ei erau instruiți să utilizeze acumulările de ordin ideologic dobândite în cadrul cercurilor legionare studențești pentru educarea în același spirit a celor pretabili a fi înregimentati în Mișcare.

Pentru crearea și stimularea unui curent de opinie favorabil, mai ales în mediul rural dobrogean, acolo unde schimbarea de mentalitate politică se producea mai greu ca urmare a manifestării cotidiene a unui pregnant spirit conservator, tradiționalist, propagandistii legionari urmau să speculeze nevoile și dificultățile inerente lumii satului din acea vreme, angajându-se în construirea ad-hoc de mici șantiere legionare. Munca dezinteresată, în folosul obștesc, pentru repararea de biserici, poduri, drumuri, case, determinarea respectul oamenilor simpli ai locului și contura speranța canalizării simpatiei dobândite astfel spre un viitor sprijin electoral. Șefii cuiburilor legionare, pe raza de competență a cărora se desfășurau activitățile lucrative respective, raportau apoi cu rigurozitate conducerilor organizațiilor județene și "Centrului" din București specificul și rezultatelor muncii prestate³⁴.

Tabăra de la Carmen Sylva a funcționat pe toată perioada verii anului 1936: peste 1.000 legionari din toate zonele țării, aparținând diferitelor corpuri legionare - elevi ai școlilor secundare, membri ai Frățiilor de Cruce, reprezentanți ai cercurilor studențești, inclusiv studenți membre ale cetățuilor legionare, Corpului "Răzleți" etc. au participat, în serii de câte două săptămâni, la programele de educație legionară specifice instituite de comanda Mișcării. Începând cu 15 iunie, tabăra a fost condusă personal de Corneliu Codreanu, element ce evidenția importanța acordată acestuia pentru instruirea cadrelor necesare conducerii celorlalte tabere legionare din țară. Contactele legionarilor veniți din diferite zone cu conducerea Mișcării au fost folosite pentru punerea primilor în cunoștință de cauză cu strategia pe care Legiunea urma să o adopte față de grupările naționaliste vaidistă și cuzistogoghiștă, față de opoziția politică tărănistă promovată de Iuliu Maniu, Biserica Ortodoxă, dar și probleme de ordin organizatoric și social legate de continuarea admiterii în Mișcare a studenților, muncitorilor și femeilor³⁵.

În contextul intensificării acțiunilor propagandistice legionare desfășurate de participanții la tabără, au luat amploare manifestările ce evidențiau clare tendințe de instruire cu caracter paramilitar: marsuri în formație militară și în acorduri patetice și incitatoare de cântece legionare prin localitățile balneare din apropiere - Eforie, Carmen Sylva, Techirghiol -

și exerciții de pregătire fizică și tragere cu arme de foc, introduse în programele de pregătire colectivă, începând cu 1936³⁶.

Între 15 iulie - 1 august 1936, sub comanda directă a lui Codreanu, s-a desfășurat la Carmen Sylva un stagiul de pregătire special al conducătorilor Corpului Frăților de Cruce - la care au participat 300 reprezentanți ai 56 grupuri FDC din țară -, având ca obiectiv instruirea, după severe criterii de disciplină legionară pentru formarea și dezvoltarea spiritului de supunere și sacrificiu în numele idealurilor politice și social-morale legionare.

Elemente semnificative cu privire la organizarea, componența și aria de răspândire a structurilor legionare din județele Durostor și Caliacra în anul 1936, dar și asupra metodelor și mijloacelor de derulare a activităților specifice acestora, în comparație cu cele ale cercurilor comuniste locale, pot fi evidențiate din analiza rapoartelor periodice înainte de parchetele tribunalelor din Silistra și Bazargic către Parchetul General al Curtii de Apel Constanța.

În 1936, la nivelul județului Durostor, organizațiile legionare erau constituite în majoritate din elemente macedo-române, răspândite mai ales în mediul rural (Aidemir, Cocina, Frășari, Cainargeaua Mare, Atmangeaua Tătărească, Gramoștea etc.) și dintr-un număr restrâns de intelectuali din orașele Silistra și Turtucaia.

Pentru o mai bună conspirare a activităților organizatorice specifice, ordinele eșaloanele superioare erau transmise verbal pe linie ierarhică, evitându-se pe cât posibil documentele scrise, care ar fi putut ajunge în posesia organelor de ordine cu prilejul numeroaselor percheziții efectuate. Era dificil astfel să se găsească probe sau indicii care să justifice trimiterea în judecată sau condamnarea elementelor legionare³⁷.

Ca și în Durostor, în județul Caliacra, majoritatea membrilor Partidului "Totul pentru Țară" o constituiau macedo-românii - printre aceștia figurând unii studenți și elevi ai școlilor secundare - ce activau în Bazargic, Balcic, Caverna, Bazaurt, Ceamurlia, Denicler, Ciobanu etc.

Informațiile de care dispuneau parchetele menționate evidențiau, în mod realist, creșterea sensibilă a numărului studenților legionari și a ariei de cuprindere a reprezentării structurilor legionare, mai ales în zonele rurale locuite de macedo-români³⁸. Activitatea legionară era orientată preponderent spre sensibilizarea opiniei publice cu privire la necesitatea dizolvării partidelor politice - ale căror dispute erau apreciate ca sterile, determinate de orgolii și interese de grup, consumând și deturnând energiile naționale de pe făgașul lor firesc. Îndepărtarea elementelor străine (bulgari, evrei etc.) din administrația, finanțele, industria și comerțul locale constituia un alt deziderat al mesajului legionar. Speculând disputele, interesele de grup sau toleranța manifestată la nivelul autorităților românești, elementul etnic bulgăresc - mai ales - potrivit concepției legionare, ocupa poziții avantajoase în domeniile menționate, achiziționa terenuri etc., la adăpostul cărora își intensifica atitudinile revizioniste și separatiste.

Acțiunile propagandistice legionare, în Dobrogea de Sud făceau trimitere la necesitatea întreprinderii de măsuri ferme pentru întreținerea conștiinței naționale și promovarea românismului, ca urmare a presiunilor revizioniste bulgare ce-și găseau sprijin în grupurile de etnici bulgari din zonă și la cea a îmbunătățirii situației economico-sociale a țărânimii și muncitorimii - în dorința convingerii acestora de "atenția" pe care le-o acordă Mișcarea.

Pericolul iredentismului bulgar era apreciat ca fiind cu atât mai grav cu cât era patronat și coordonat de cercuri de interese și presiune externe ce acționau pe linie politică. Anticomunismul - ca element distinct al doctrinei și ideologiei legionare - viza cu precădere, în acest sens, în județele Durostor și Caliacra, structurile și activitățile organizatorice și propagandistice extremiste de stânga, între care Organizația Revoluționară Dobrogeană (D.R.O.) excela printr-un "scop special: alipirea Dobrogei la o Bulgarie comunistă"³⁹.

Ca și poliția de siguranță sau jandarmeria, procuratura avea atribuții specifice pentru cunoașterea, prevenirea și contracarea activităților extremiste de dreapta sau de stânga. Parchetele de pe lângă tribunalele din Constanța, Tulcea, Silistra și Bazargic și cel de pe lângă Curtea de Apel Constanța înaintau periodic organelor ierarhice - în baza unor ordine emise în acest sens - situații cu privire la mișcările extremiste de dreapta sau de stânga, zonele în care acestea se manifestau, elemente componente, procese intentate, efectele măsurilor de represiune întreprinse, propuneri cu privire la utilizarea celor mai potrivite mijloace pentru prevenirea sau limitarea acestor fenomene⁴⁰.

Din cele 59 de cauze penale înaintate de Parchetul Tribunalului Caliacra, cu referiri la mișcările extremiste de sorginte politică, în perioada 1933-1936, 56 au fost soluționate: 43 prin condamnări (36 elemente comuniste și 15 elemente gardiste) și 13 prin achitări (7 elemente comuniste și 6 elemente gardiste)⁴¹.

La Tribunalul Constanța, în aceeași perioadă, fuseseră judecate 66 procese referitoare la infracțiuni contra liniștii publice și siguranței statului, din care 21 au fost soluționate prin condamnări și 40 prin achitări (majoritatea achitărilor priveau infracțiuni la liniștea publică săvârșite de elemente legionare). Din analiza situațiilor înaintate de parchetele de pe lângă cele două tribunale Parchetului Curții de Apel Constanța, rezultă atitudinea, de regulă, intransigentă a judecătorilor față de extremismul comunist și anume indulgență față de manifestările cu caracter legionar⁴².

Conducerile structurilor legionare dobrogene au acordat o atenție specială indoctrinării specifice a tinerilor. Aceasta era continuată și după finalizarea cursurilor școlare, respectiv, după parcurgerea etapei de pregătire în cadrul "Frățiilor de Cruce".

Instruirea legionară se desfășura și pe perioada satisfacerii de către tineri a serviciului militar. Liderii organizațiilor județene din sudul Dobrogei, au

dat în acest sens, instrucțiuni precise tinerilor macedo-români cu convingeri legionare ce au fost încorporați în contingentul 1936, să continue activitățile organizatorice și propagandistice gardiste în unitățile militare în care fuseseră repartizați. După o perioadă de acomodare cu regimul de cazarmă, noii încorporați urmau să treacă la constituirea de cuiburi legionare printre soldați, a căror bază era formată din elemente ce trecuseră prin etapa "Frăției de Cruce", dar la care erau atrași și tineri ce nu mai avuseră până atunci contact cu ideile legionare.

Gradații urmau să fie influențați să accepte unele forme de manifestare legionară ale soldaților (intonarea de cântece specifice cu prilejul efectuării de marșuri sau altor împrejurări etc.).

În situația în care tinerii șefi de cuiburi legionare din viața civilă erau încorporați pentru satisfacerea serviciului militar, se luau din timp măsuri de înlocuire a acestora în funcțiile pe care le dețineau, pentru asigurarea permanenței actului de comandă.

Centrele legionare din Bazargic și Silistra țineau o strictă evidență a soldaților gardiști, care după satisfacerea serviciului militar, urmau să primească noi sarcini organizatorice, respectiv formarea unor cuiburi aparte de cele din care făcuseră parte anterior încorporării⁴³. Organele specializate ale jandarmeriei și poliției de siguranță aveau la rândul lor evidența elementelor legionare ce activau în unitățile militare derulau măsuri specifice pentru supravegherea acestora.

Acțiunile propagandistice legionare au vizat și în această perioadă crearea unui curent de opinie favorabil Mișcării prin evidențierea respectului față de valorile ortodoxiei creștine și mai mult, prin asumarea acestora ca deziderat moral și social-politic legionar. Procesionile unor grupuri legionare la hramul mănăstirilor dobrogene (Cocoș, Cilic, Derwent) sau de ziua Legiunii - 8 noiembrie - la catedralele din Constanța și Tulcea, când se oficiau slujbe religioase în memoria eroilor martiri legionari, în prezența drapelului național și ale Partidului "Totul pentru Țară", erau făcute să impresioneze atât opinia publică, cât și pe legionarii participanți, cu privire la menirea "singurei mișcări structurate religioase".

Sub conducerea unor lideri locali, în curțile sau în apropierea mănăstirilor sau bisericilor, aveau loc după participarea la oficierea serviciilor religioase, adunări solemne la care se cuvânta despre dezideratele luptei legionare: înlăturarea necinstei și imoralității guvernanților; lupta contra partidelor politice - angajate în dispute sterile, lipsite de conținut patriotic, animate doar de interese înguste de grup, în dauna celor naționale; lupta împotriva pericolului evreiesc și a forțelor oculte, reprezentate de francmasonerie⁴⁴. Ritualul depunerii jurământului legionar - cu mâna ridicată deasupra capului - de a nu părăsi luptele începute și cântecele legionare intonate de hramul mănăstirii Cilic - județul Tulcea la 15 august 1936, veneau să sporească o atmosferă voit solemnă și să fixeze afectiv idealurile legionare⁴⁵.

Elementele din rândul preoțimii rurale dobrogene - nu puține la număr - se apropiau de Mișcare, în acea perioadă, pentru crezul național și creștin-ortodox afișate de ideologia legionară.

Participanți mai întâi la oficierea de slujbe religioase pentru pomenirea morților - fie ei și "martiri legionari" - în comunitățile umane pe care le deserveau - în virtutea atribuțiilor specifice - sau la sfințirea unor așezăminte de utilitate publică ridicate de elemente legionare locale, unii preoți erau atrași, apoi sistematic spre promovarea legionarismului. Influența exercitată asupra lor era uneori incununată de succes atunci când se întemeia pe simpatii anterioare sau când idealurile social-morale și politice personale se identificau cu cele legionare. De aici și până la utilizarea ascendentului moral al acestor preoți - asupra comunităților umane pe care le păstoreau - pentru promovarea concepțiilor legionare, nu mai era mult.

Conduita lor era încurajată de atitudinea uneori permisivă și tolerantă,, pe care a manifestat-o conducerea Bisericii Ortodoxe Române față de implicarea elementelor legionare în construirea sau repararea de lăcașuri de cult în diferite zone ale țării.

Recurgerea la violență ca mijloc de intimidare sau eliminare a adversarilor politici a fost utilizată de Mișcarea legionară și în anul 1936.

La 16 iulie, un grup de zece legionari conduși de constănțeanul Ion Caratânase - au asasinat la Spitalul Brâncovenesc din București pe Mihai Stelescu, devenit în ultima vreme adversar al lui Codreanu. Crima înfăptuită cu o cruzime rar întâlnită - asupra lui Stelescu s-au tras 36 gloanțe -, a fost apreciată de vărfurile Mișcării ca o pedeapsă binemeritată, administrată unui trecător. În nota obișnuitelor sale aprecieri laconice, Corneliu Codreanu - aflat atunci în tabăra legionară de la Carmen Sylva - avea să afirme: "Profesorul Cuza avea obiceiul să spună: „Nu aprob. Nu dezapro. Constat>>. Eu ori aprob, ori dezapro. Acum aprob".⁴⁶

Grigore Pihu, lider al legionarilor macedo-români din Durostor, aflat atunci la București, cu prilejul unei întruniri a legionarilor din Sectorul I Galben, afirma la rândul său: "oricine ar fi făcut aceasta ... cu conștiința unui act de epurație morală a societății ... un om care și-a călcat jurământul ... trebuie eliminat din societate. În cazul trădătorului Stelescu, legionarii nu și-au făcut decât datoria".⁴⁷

Propaganda legionară a făcut destul de repede din cei zece asasini - denumiți "decemviri" - un ideal de eroism al tineretului legionar. Inclusiv în rândul studenților dobrogeni ce activau în București, crima ajunsese să fie glorificată ca un act de răspundere morală și de bravură. În "Memoriile" sale, Nichifor evidențiază în acest sens că "o nebulă neagră, pusese stăpânire pe tinerele creiere".⁴⁸ Tinerii erau fanatizați în cultul asasinatului și violenței. Procesul "Decemvirilor" a început la 15 aprilie 1937; opt dintre ei au fost condamnați la muncă silnică pe viață, printre care și constănțeanul Ion Caratânase.

Până în 1936, atenția pe care o acordase conducerea Mișcării legionare pentru atragerea muncitorimii în rândurile sale nu fusese una specială.

Existaseră preocupări pe linia constituirii de cuiburi legionare în marile centre urbane, în unități industriale de diferite profile, încă din 1933, dar muncitorimea nu fusese până atunci o categorie socio-profesională prioritară în strategia răspândiri legionarismului.

Prima garnizoană muncitorească legionară din Dobrogea s-a constituit la Constanța în același timp cu structuri similare din alte centre urbane (București, Arad, Galați, Brăila).

Cu referire la acțiunile în acea perioadă pentru dezvoltarea structurilor legionare la nivelul muncitorimii constănțene - liderul legionar local Eugen Teodorescu, devenit în vara lui 1937 șeful CML Constanța - afirma că s-a încercat, prin această inițiativă punerea muncitorilor într-o poziție de adversitate față de comunism, întrucât semnificația majoră a organizației legionare era lupta împotriva comunismului⁴⁹.

Mediul din care provenea masa de muncitori atrasă spre Legiune, era, de regulă, cel rural, unde exista o rată importantă a șomajului neinregistrat. Fermitatea și capacitatea lor superioară de organizare era menită acum să depășească implicarea elementelor studențești și țărănești în promovarea intereselor legionare.

Pentru câștigarea acestei categorii sociale ideologii au introdus puncte specifice doleanțelor ei în doctrina legionară: apărarea dreptului la muncă - în conformitate cu capacitatea profesională particulară, dreptul la salariu suficient, dreptul la asistență medicală, dreptul la activitatea sindicală, dreptul la profit, conform rezultatelor muncii⁵⁰.

NOTE

1. "Dobrogea Jună", anul XXX nr. 39-40 din 20 martie 1934.
2. ASRI Constanța, Fond D, Dos. 202, vol. 3, f. 253; vezi și "Dobrogea Jună", anul XXX, nr. 43 din 23 martie 1934.
3. ASRI Constanța, Fond D, Dos. 202, vol. 2, f. 169.
4. Nichifor Crainic, **Zile albe, zile negre. Memorii**, Casa de editură "Gândirea", București, 1991, p. 278.
5. Zigu Ornea, **Anii treizeci. Extrema dreaptă românească**, Editura Fundației Culturale Române, București, 1995, p. 209.
6. Constantin Mocanu, Ioan Scurtu, Doina SMârcea, **Documente privind istoria României între anii 1918-1944**, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995, pp. 407-408.
7. ASRI Constanța, Fond D, Dos. 202, vol. 2, f. 101.
8. **Ibidem**, f. 303.
9. **Ibidem**, vol. 3, f. 260.
10. **Ibidem**, ff. 87-88.
11. Mihail Manoilescu, **Memorii**, vol. II, Editura Enciclopedică, București, 1993, p. 364; vezi și ASRI Constanța, Fond D, Dos. 202, vol. 3, f. 87.
12. Dragoș Zamfirescu, **Legiunea Arhanghelul Mihail de la mit la realitate**, Editura Enciclopedică, București, 1997, p. 206.
13. **Ibidem**, p. 206.

14. Horia Sima, **Istoria Mișcării legionare**, Editura "Gordian", Timișoara, 1994, p. 101.
15. ASRI Tulcea, Fond D, Dos. 178, vol. 1, f. 304.
16. ASRI Constanța, Fond D, Dos. 202, vol. 2, f. 138.
17. **Ibidem**, f. 41.
18. **Ibidem**, p. 142.
19. Corneliu Zelea - Codreanu, **Circulări și manifeste 1927-1938**, Colectia "Europa", Munchen, 1981, pp. 38-39.
20. ASRI Constanța, Fond D, Dos. 202, vol. 2, f. 270.
21. Cronologie legionară, Colectia "Omul Nou", 1953, p. 100.
22. Dragoș Zamfirescu, **op. cit.**, p. 216.
23. "Legionarii", anul III, nr. 26 din 15 decembrie 1935.
24. **Ibidem**, nr. 21 din 1 octombrie 1935.
25. **Ibidem**, nr. 26 din 15 decembrie 1935.
26. **Ibidem**, nr. 20 din 15 septembrie 1935.
27. ANC, Fond Parchetul General al Curții de Apel Constanța, Dos. 9/1936, f. 75.
28. **Ibidem**, f. 73.
29. ASRI Constanta, Fond D, Dos. 202, vol. 2, f. 107.
30. **Ibidem**, vol. 3, ff. 75-76.
31. **Ibidem**.
32. **Ibidem**, f. 76.
33. Dragoș Zamfirescu, **op. cit.**, p. 217.
34. Corneliu Zelea Codreanu, **op. cit.**, p. 42.
35. Horia Sima, **op. cit.**, p. 143.
36. ANC, Fond Parchetul General al Curții de Apel Constanța, DSos. 9/1936, f. 74.
37. ANC, Fond Parchetul General al Curții de Apel Constanța, Dos. 9/1936, f. 81.
38. **Ibidem**, f. 78.
39. **Ibidem**, f. 81.
40. **Ibidem**, f. 77.
41. **Ibidem**, f. 78.
42. **Ibidem**, f. 75.
43. ASRI Constanța, Fond D, Dos. 202, vol. 1, f. 251.
44. **Ibidem**, vol. 4, f. 123.
45. **Ibidem**.
46. ASRI Constanța, Fond D, Dos. 202, vol. 3, f. 266.
47. **Ibidem**, vol. 1, f. 256.
48. Nichifor Crainic, **op. cit.**, p. 285.
49. ASRI Constanța, Fond D, Dos. 202, vol. 2, f. 123.
50. Nicolae Roșca, **Miscarea legionară și problema muncitorească**, Editura "Carpați", Madrid, 1981, p. 19.

THE EVOLUTION OF THE "IRON-GUARDIST" MOMENT IN DOBRUDJA BETWEEN 1934-1936

Abstract

The year of 1934 was marked by a stagnation in the process of creating - in every socio-professional milieu existing in Dobruja - of more and more substantial legionary basis, process initiated in 1933. The main cause for it was the fact that the authorities acted towards strengthening their fight against the legionary movement, taking into account the emergency state declared after the assassination of the first liberal prime minister, I. G. Duca.

The next year (1935), on the contrary, being protected by the concessive

regime of King Carol II (who was interested to use the legionary element for a manoeuvre mass, in order to achieve his autocratic goals), the legionary structures existing in Dobruja resumed their developing process.

The fact that legionary movement succeeded in being again legalized - by creating a new party, "Everything for the Country" -, it spurred the appearance of new legionary structures in all the four counties of Dobroja and also the development of the existing ones. The legionary regional structure of Dobruja - one of the 13th existing at the national level, created in 1935 -, consisted in several legionary counties: Constanza, Tulcea, Durostor and Caliacra.

The legionary propaganda, relying on human and material resources - superior to those of the previous period -, was addressed to members of different social and professional categories (e. g. high-school pupils, students, peasants, office workers, workers, intellectuals, military, clergymen) who chose to join the legionary movement driven by the uncertainty and lack of expectations of their daily existence. This is the reason why they were using different techniques, such as: the legionary working camps - the one existing at Carmen Sylva being the most important of them -; the distribution of legionary propaganda works and leaflets; propaganda marches across Dobrujan localities; specific training within the framework of the legionary nests.

The strength of the nationalism and anti-communism promoted by Dobrujan legionaries, between 1934-1936, the severe criticism directed by them against the democratic parliamentary regime had frequently made them resort to anarchical and violent means and acts, in order to accomplish the legionary political and social goals they were having in view.

The fact that they had often come into conflict with the local authorities determined a climate of social and political tension - that was also characteristic to the other regions of the country -, which led to a severe undetermination in people's confidence in the democratic regime and also the confidence of the Dobrujan population regarding the ability and will of the local authorities to solve the crisis that Romania had come to at that time.